

Клуб убивств по четвергах

Маленьке, віддалене від гамірних мегаполісів містечко Куперс-Чейз — затишне поселення для шанованих пенсіонерів. Ані турбот, ані негод, суцільна ідилія. Щочетверга четверо стареньких збираються в кімнаті для відпочинку, щоб... обговорити старі нерозкриті вбивства, звісна річ. Принаймні так було доти, доки одного з місцевих не знайшли мертвим — і тепер «Клуб убивств по четвергах» починає своє перше справжнє розслідування. Поважний вік не має шансів проти їхнього завзяття, адже час копирсатися в старих могилах та проливати світло на чужих демонів! І хоча ніхто з детективів-аматорів цього поки не підозрює, та що глибше вони копатимуть, то більше витягуватимуть на поверхню власних таємниць.

У цьому романі так багато всього,
що його варто перечитувати знову і знову.

«People»

КЛУБ УБИВСТВ ПО ЧЕТВЕРГАХ

Читають у 39 країнах світу

Річард
ОСМАН

Продано понад 1 000 000 примірників

КСД

Richard OSMAN

THE THURSDAY
MURDER
CLUB

A NOVEL

VIKING
an imprint of
PENGUIN BOOKS

Річард ОСМАН

**КЛУБ
УБИВСТВ
ПО ЧЕТВЕРГАХ**

РОМАН

Переклад з англійської Віталія Ракулєнка

ХАРКІВ
2021 **КСД**

Присвячую моїй мамі, «останній із Бренд», з любов'ю

Убити когось легко. Сховати тіло — ось що зазвичай важко.

Саме на цьому тебе й ловлять.

Але мені пощастило натрапити на годяще місце. Ба навіть бездоганне.

Я часом повертаюся — просто пересвідчитися, що все досі безпечно й надійно. Завжди так і є. Завжди так, гадаю, і буде.

Іноді я викурюю цигарку, хоч і знаю, що не слід, але це моя єдина вада.

1. Джойс

То почнімо, мабуть, з Елізабет? Побачимо, куди так прийдемо.

Звісно, я знала, хто вона така, — тут Елізабет усі знають. У неї трикімнатна квартира в Ларкін-Корт. Ну та, що на розі, з верандою? А крім того, я грала у вікторину разом зі Стівеном, який, з низки причин, став її третім чоловіком.

Я саме обідала — то було два чи три місяці тому, і, мабуть, понеділок, бо подавали вівчарський пиріг. Елізабет бачила, що я їм, але хотіла уточнити в мене дещо про ножові поранення — якщо це мене не дуже обтяжить, звісно.

Я тоді сказала: «Авжеж, не обтяжить, будь ласка» — або щось таке. Краще зразу попередити, що я тепер не пригадаю точних цитат. Тож Елізабет розкрила коричневу теку і я побачила друковані аркуші, а ще — краечки чогось схожого на старі фотографії. А тоді вона негайно перейшла до справи.

Елізабет попросила мене уявити дівчину, яку вдарили ножом. Я спитала, яким саме ножом її вдарили, і Елізабет відповіла, що, найпевніше, звичайним кухонним. Фірмовим «Джоном Льюїсом». Вона такого не казала, але я це собі домалювала. Тоді вона попросила уявити, що дівчину вдарили ножом три-чотири рази трохи нижче грудини. Раз, тоді ще, тоді ще, дуже серйозно, але артерій не пошкодили. Елізабет усе це говорила доволі тихо, тому що навколо обідали люди, а такі-сякі межі вона поважає.

Отож сиділа я і уявляла колоті рани, а Елізабет спитала, скільки мине часу, перш ніж така дівчина спливе кров'ю на смерть.

Здається, тут доречно згадати про те, що я багато років працювала медсестрою, бо інакше ви геть не зрозумієте, до чого ця розмова. Елізабет мусила звідкись про це дізнатися, бо Елізабет знає все. Хай там як, тому вона до мене й звернулася. А ви вже, певно, чудувалися, чого ж у нас про це зайшлося. Обіцяю, далі опишуватиму все зграбніше.

Я пам'ятаю, як притулила серветку до губ, перш ніж відповісти, — так іноді роблять по телевізору. Спробуйте якось і самі, від цього здається розумнішим. Тоді я спитала, скільки та дівчина важила.

Елізабет знайшла цю інформацію в теці, провела по рядочку пальцем і зачитала, що дівчина важила сорок шість кілограмів. Це

збило з пантелику нас обох, бо жодна точно не знала, скільки то буде — сорок шість кілограмів на наші гроші. Я подумала собі, що має бути десь двадцять три стоуни. Гадала, бачте, що вони два до одного. Але, щойно подумавши так, замислилася, чи не переплутала їх із дюймами й сантиметрами.

Елізабет повідомила, що дівчина точно не важила двадцять три стоуни, оскільки в теці лежить фото її трупа. Вона постукала пальцем по теці, а тоді обернулася до присутніх і сказала:

— Хто-небудь, спитайте Бернарда, скільки буде по-нашому сорок шість кілограмів.

Бернард завжди сидить сам за одним із менших столиків коло патіо. Столик номер вісім. Вам цього знати не треба, але я таки розкажу трохи про Бернарда.

Коли я вперше приїхала до Куперс-Чейза, Бернард Коттл був дуже люб'язний: приніс мені відросток виткого ломиноса і пояснив, як тут сортують сміття. У них контейнери чотирьох різних кольорів. Чотирьох! Завдяки Бернардові я вивчила, що зелений — для скла, а синій — для картону та паперу. Що ж до червоного й чорного, то тут я і досі знаю не більше за вас. Я в них чого вже тільки не бачила. Одного разу хтось запхнув туди факс.

Бернард був професором якихось наук, він попрацював по всьому світі, навіть бував у Дубаї ще тоді, коли про нього ніхто нічого не знав. Вірний своєму звичаєві, він вдягав до обіду костюм із краваткою, утім читав «Дейлі експрес». Мері з Раскін-Корт, яка сиділа за сусіднім столиком, привернула його увагу й спитала, що значать сорок шість кілограмів, коли не викаблучуються.

Бернард кивнув і гукнув до Елізабет:

— Сім стоунів три фунти й ще трошки.

Отакий він, Бернард.

Елізабет подякувала, сказала, що це звучить імовірно, і Бернард повернувся до кросворда. Я пізніше подивилася про сантиметри й дюйми — принаймні тут я мала рацію.

Елізабет повернулася до свого запитання. Скільки б прожила поранена кухонним ножом дівчина? Я сказала, що, найпевніше, без стороннього втручання вона б померла хвилин за сорок п'ять.

— Ну добре, Джойс, — сказала вона, а тоді запитала інше: — Що було б, якби дівчині надали медичну допомогу? Не лікар, але хтось,

хто міг би залатати рану? Можливо, хто служив в армії. Хтось такий.

Я за своє життя бачила чимало ножових поранень. Мені на роботі траплялися не самі лише розтягнуті щиколотки. Тож я й сказала, що тоді б дівчина зовсім не померла. Так і є. Їй було б невесело, але про таку рану було б легко подбати.

Елізабет покивала собі й підтвердила, що саме так і сказала Ібрагіму, хоч я тоді ще не була з ним знайома. Я вже зауважувала, що ця розмова сталася пару місяців тому.

Уся та історія геть не здалася Елізабет правдоподібною, і вона вважала, що дівчину вбив її хлопець. Я знаю, таке досі трапляється, і часто. Про таке пишуть.

Думаю, що до переїзду сюди така розмова могла здатися мені незвичною, але щойно перезнайомився з тутешнім народом, дивуватися припиняєш. Минулого тижня я зустрілась із чоловіком, який, за його словами, винайшов колись м'ятне морозиво із шоколадною крихтою. Навряд чи я можу це якось перевірити.

Я була рада допомогти Елізабет цією дрібничкою, тож подумала, що можу про дещо попросити. Я спитала, чи не можна мені, бува, глянути на знімок трупа. Чиста професійна цікавість.

Елізабет осяйно всміхнулася, як усміхаються люди, яких просять показати фото онуків із випускного. Вона витягла з теки копію формату А4, поклала переді мною зображенням донизу й сказала, що я можу лишити знімок собі, бо в них усіх є копії.

Я сказала, що це дуже мило з її боку, і подякувала, а вона сказала «нема за що» й поцікавилася, чи можна поставити мені останнє запитання.

— Аякже, — сказала я.

Тоді вона мовила:

— Ви в четвер буваєте вільні?

Вірите чи ні, отак я вперше почула про клуб.

2

Констеблю Донні де Фрейтас хотілося б мати зброю. Хотілося б переслідувати серійних убивць у покинутих складах і невблаганно доводити справу до кінця, не зважаючи на свіже кульове поранення плеча. Можливо, хотілося б також розвинути смак до віскі й закрутити роман із напарником.

Але зараз їй двадцять шість, на годиннику 11:45, вона сідає до обіду із чотирма пенсіонерами, яких щойно зустріла, — і Донна розуміє, що для всього цього їй ще треба багато старатися. Крім того, вона мусить визнати, що година минула доволі цікаво.

Донна багато разів проводила інструктаж на тему «Практичні поради для домашньої безпеки». І сьогодні перед нею була звична літня публіка: ковдри на колінах, безкоштовне печиво, кілька людей безтурботно дрімали на задніх рядах. Вона щоразу дає однакові поради. Наголошує на абсолютній, тотальній важливості засувки на вікнах, переконує перевіряти посвідчення й ніколи не видавати персональної інформації, хай би хто не телефонував.

Понад усе інше, її присутність має заспокоювати й збадьорювати слухачів у цьому страхітливому світі. Донна це розуміє, а крім того, такі лекції звільняють її від сидіння у відділку й паперової роботи, тож вона зголошується добровільно. Відділок у Фейргейвені більш сонний, ніж Донна звикла.

Однак сьогодні вона опинилася в пенсійному поселенні Куперс-Чейз. Те здавалося доволі невинним. Пишним, спокійним, погідним — а дорогою Донна помітила приємний паб, у якому могла б пообідати на шляху назад.

Тож нагоди взяти серійного убивцю в мертвий захват, застрибнувши на ходу до його моторного човна, доведеться ще почекати.

— Безпека, — почала була Донна, а сама тим часом роздумувала, чи не зробити собі тату. Може, дельфіна на попереку? Чи то надто стереотипно? І чи буде боляче? Мабуть, що так, але вона офіцерка поліції чи хто? — Що ми маємо на увазі, коли говоримо «безпека»? Ну, думаю, що різні люди уявляють її по-різному...

У першому ряді хтось підняв руку. Такого зазвичай не бувало, але коли вже взялася... Бездоганно вбрана жінка за вісімдесят хотіла щось сказати.

— Люба, я гадаю, що зараз скажу за всіх: ми сподіваємося, що це не лекція про засувки на вікнах. — Жінка озирнулася навколо, вбираючи схвальне бурмотіння.

Наступним озвався джентльмен, загороджений ходунком у другому ряді.

— І не про посвідки — ми знаємо про посвідки. А ви справді з газової служби чи, може, грабіжник? Нам це ясно, запевняю вас.

І тоді говорити почали всі.

— Зараз уже немає газової служби. Вони тепер називаються «Центрика», — сказав чоловік у дуже гарному костюмі-трійці.

Чоловік, що сидів поруч із ним, у шортах, човганцях і футболці клубу «Вест Гем Юнайтед», скористався нагодою і тицьнув пальцем у невизначеному напрямку:

— А тут треба подякувати Тетчер, Ібрагіме. Колись вони належали нам.

— Ой, не підскакуй, Роне, — сказала гарно вбрана жінка. Тоді вона глянула на Донну й додала: — Перепрошую за Рона, — і повільно похитала головою.

Інші коментували далі.

— І який же злочинець не зможе підробити посвідку?

— А в мене катаракта. Мені покажи картку з бібліотеки, і я впущу кого завгодно.

— Вони зараз навіть не перевіряють лічильники. Усе в мережі.

— Правильно казати «у хмарі», любий.

— А я зрадів би грабіжникові. Було б добре мати гостя.

Запала коротенька тиша. Почулася атональна симфонія з писклявих звуків, бо одні додавали звуку в слухових апаратах, а інші їх вимикали. Жінка в передньому ряді знову взяла слово:

— Отож... до речі, мене звать Елізабет... не треба про гачки на вікнах і посвідки, будь ласка, і нам нема потреби нагадувати, щоб не називали пін-коди по телефону нігерійцям. Якщо зараз ще дозволено казати «нігерійці».

Донна де Фрейтас оговталася, але усвідомила, що вже не думає про обід в пабі чи татуювання — а думає про тренування в разі громадських заворушень, здобути у славні часи в південному Лондоні.

— Про що тоді поговоримо? — спитала Донна. — У мене щонайменше сорок п'ять хвилин, інакше я не отримаю свій

додатковий неробочий час.

— Про укорінений в поліції сексизм? — запропонувала Елізабет.

— Я б хотів поговорити про незаконне убивство Марка Дагана, яке санкціонував уряд...

— Ох, та сядь уже, Роне!

Розмова тривала з такою ж приємністю й злагодою, поки година не збігла, після чого Донні тепло подякували, показали знімки онуків і запросили залишитися на обід.

Отак вона й опинилася перед цим салатом у закладі, який на сторінках меню називав себе «сучасним концептуальним рестораном». За чверть дванадцята — це трохи зарано для її обіду, але відмовлятися від запрошення було б непоштиво. Вона помічає, що ті четверо, які її запросили, не тільки накинулися на повнокровний обід, а й відкрили до нього пляшку червоного вина.

— Донно, це було справді чудово, — каже Елізабет. — Нам страшенно сподобалося. — Елізабет дивиться на Донну, наче та вчителька, яку цілий рік боїшся до смерті, а тоді отримуєш у неї «відмінно» й вона плаче на твоєму випуску. Можливо, це через твідовий піджак.

— Яскравий інструктаж, Донно, — каже Рон. — Можна називати тебе Донною, сонце?

— Можете називати мене Донною, але сонцем, мабуть, не треба, — каже Донна.

— Дуже слушно, люба, — погоджується Рон. — Зрозуміло. Але ж та історія про українця, штраф за паркування й бензопилку, га? Та тобі ж треба з нею виступати в клубах — заробиш грошей. Я декого знаю, тож можу дати номер.

«А салат же смачний», — думає Донна. Така думка приходиться до неї нечасто.

— Думаю, що з мене був би неперевершений контрабандист героїну. — Це Ібрагім, який раніше зауважив про «Центрику». — Це ж чиста логістика, правильно? І там часто треба точно зважувати на терезах, мені б це дуже подобалося. І в них же є машинки для рахування грошей. Усі сучасні гаджети. Ви колись ловили дилера героїну, констеблю де Фрейтас?

— Ні, — визнає Донна. — Але цей пункт є в моєму списку.

— Але ж я правильно кажу, що в них є машинки для рахування грошей? — питає Ібрагім.

— Так, звісно, — каже Донна.

— Чудово, — вдовольняється Ібрагім і одним духом допиває своє вино.

— Ми легко нудимося, — додає Елізабет, також докінчуючи свого келиха. — Порятуй нас боже від засувок на вікнах, жінко-констеблю де Фрейтас.

— Зараз уже кажуть просто «констебль», — виправляє Донна.

— Зрозуміло, — говорить Елізабет і стискає губи. — А що буде, якщо я все-таки й далі по-старому казатиму «жінка-констебль»? На мій арешт випишуть ордер?

— Ні, але я гірше про вас думатиму, — каже Донна. — Тому що казати по-новому простіше й ввічливіше щодо мене.

— Чорт! Шах і мат. Гарзд, — пристає на це Елізабет і розтискає губи.

— Дякую, — каже Донна.

— Вгадайте, скільки мені років, — пропонує Ібрагім.

Донна вагається. Ібрагім ходить у хорошому костюмі, має прекрасну шкіру. Чудово пахне. У нагрудній кишені — вибагливо складена хустинка. Волосся рідшає, але ще не зникло. Черевця немає, підборіддя тільки одне. Але під усім цим... Гм-м-м. Донна дивиться на долоні Ібрагіма. Вони завжди видають правду.

— Вісімдесят? — наважується вона.

І бачить, як обвисають Ібрагімові вітрила.

— Точнісінько так, але на вигляд я молодший. Мені можна дати десь сімдесят чотири. Усі так кажуть. Мій секрет — пілатес.

— А у вас яка історія, Джойс? — питає Донна четверту особу із цієї групи — невисоку біловолосу жінку в лавандовій блузці й ліловому кардигані. Вона сидить і з ентузіазмом за всім спостерігає. Губи стулені, але очі ясні. Наче тиха пташечка, що завжди радо вітає поблиски сонячного світла.

— У мене? — каже Джойс. — У мене нема історії. Я була медсестрою, тоді мамою, а тоді знов медсестрою. Боюся, що й розказати нічого.

Елізабет коротко пирхає.

— Не давайте Джойс себе підманути, констеблю де Фрейтас. Вона з тих людей, які, скажімо так, завжди доводять справу до кінця.

— Я просто організована, — каже Джойс. — Тепер це не в моді. Якщо я кажу, що йду на зумбу, то я йду на зумбу. Я так звикла. З моєї родини значно цікавіша моя донька. Вона керує хедж-фондом — ви ж знаєте, що це таке?

— Не зовсім, — визнає Донна.

— Буває, — каже Джойс.

— Заняття із зумби зазвичай перед пілатесом, — вставляє Ібрагім. — Не люблю займатися обома. Це контрінтуїтивно для основних груп м'язів.

Донну весь обід гризло одне питання:

— Я розумію, що ви всі живете в Куперс-Чейзі, але можна спитати, як ви четверо стали друзями?

— Друзями? — Елізабет начебто здивована. — Ой, люба, ми не друзі.

Рон хихотить.

— Господи, сонце, ми не друзі. Лізі, тобі долити?

Елізабет киває, Рон ллє. Пішла друга пляшка. Чверть на першу.

Ібрагім погоджується.

— Не думаю, що «друзі» — це правильне слово. Ми б не збиралися разом просто заради товариства, у нас дуже різні інтереси. Рон мені подобається, але іноді з ним дуже важко.

Рон киває.

— Зі мною дуже важко.

— А в Елізабет неприємна манера розмовляти.

Елізабет киває.

— Боюся, що так і є. Я мало на кого одразу справляю гарне враження. Ще зі школи.

— Думаю, що Джойс мені подобається. Здається, вона нам усім подобається, — каже Ібрагім.

Елізабет і Рон знову погоджуються і кивають.

— Ох, дякую, — ніяковіє Джойс, ганяючи горошинки по тарілці. — От чого досі не винайшли плаский горох?

Донна намагається прояснити собі їхні слова.

— Якщо ви не друзі, то хто?

Донна бачить, як Джойс підводить очі й хитає головою до решти цієї незвичайної компанії.

— Ну, — каже Джойс, — по-перше, ми, звісно, друзі — просто до них усіх трохи повільно доходить. А по-друге, якщо цього не було зазначено, коли тебе запрошували, то це мій недогляд, констеблю де Фрейтас. Ми «Клуб убивств по четвергах».

У Елізабет від червоного вина поскляніли очі, Рон чує татуювання — «Вест Гем», знов той футбольний клуб — на шиї, а Ібрагім начищає вже й без того начищену запонку.

Ресторан навколо потроху заповнюється. Донна — не перша гостя Куперс-Чейза, яка думає, що це — не найгірше місце для життя. Вона була ладна вбити за келих вина та вільний день.

— А ще я щодня плаваю, — завершує Ібрагім. — Від цього шкіра пружна.

Що це за місце таке?

3

Якщо вам колись заманеться поїхати з Фейргейвена магістраллю A21 й податися в серце кентського Вілду, на крутому лівому повороті ви неодмінно проминете стару телефонну будку, досі справну. Проїдьте ще сотню ярдів, поки не побачите вказівник на «Вайтчерч, Ебботс-Гетч і Лентс-Гілл», а тоді візьміть праворуч. Рушайте через Лентс-Гілл повз «Блакитного дракона» й фермерську лавку з великим яйцем коло входу, доки не дістанетеся кам'яного мостика через Робертсмір. Офіційно Робертсмір — це річка, але не очікуйте нічого грандіозного.

Одразу за містком зверніть праворуч на одnobічну дорогу. Вам здаватиметься, що ви їдете не в той бік, але ця дорога коротша, ніж та, яку радить офіційний буклет, а також мальовничіша, якщо вам подобаються квітучі живоплоти. Урешті-решт дорога ширшає, а тоді з-поміж високих дерев на горбистій місцині по ліву руку почнуть визирати ознаки життя. Далі попереду ви побачите дерев'яну автобусну зупиночку, яка теж досі працює — якщо цим словом можна описати один автобус на день у котромусь із напрямків. Перед самою зупинкою ліворуч покажеться знак, що позначатиме в'їзд до Куперс-Чейз.

Над поселенням почали працювати років десять тому, коли католицька церква продала свою землю. Ще через три роки сюди переїхали перші мешканці, поміж яких, наприклад, був Рон. Населений пункт проголошували «Першим у Британії люксовим селищем для заслуженого відпочинку», хоча, якщо вірити Ібрагіму, який усе перевірів, насправді Куперс-Чейз став сьомим. Наразі в ньому живе 300 осіб, і сюди не можна переїхати, поки не виповниться шістдесят п'ять. Фургони із супермаркету «Вейтроуз» дзенькають вином і рецептурними ліками щоразу, як проминають сітчасте покриття дороги, що не дає пройти худобі.

Над Куперс-Чейзом здіймається старий жіночий монастир, а від нього витягуються в різні боки три сучасні житлові добудови. Більш як сотню років у цьому монастирі було тихенько, його сповнювали сухий шерех одіянь і тиха певність того, що піднесені молитви не залишаться без відповіді. Пройшовши його темними коридорами, можна було зустріти вмиротворених спокоєм жінок: жінок, наляканих стрімким

світом, жінок, що ховаються, жінок, які раді служити вищій меті, і жінок, які щось комусь доводять — хоча давно забули, кому і що. Можна було побачити вишикувані в загальних спальнях одинарні ліжка, довгі й низькі обідні столи, капличку — таку темну й тиху, що можна заприсягтися, буцім у ній чуєш дихання Боже. Якщо коротко, можна було побачити сестер Святої Церкви — армію, яка ніколи ні від кого не відмовиться, годуватиме, вдягатиме й надалі потребуватиме та цінуватиме кожного. За це вона просила всього лиш цілого життя ревного служіння, а оскільки завжди є такі, кому це потрібно, то добровольців не бракувало. А тоді одного дня людина долала коротку мандрівку вгору пагорбом, через коридор дерев, до «Саду вічного спочинку» — залізні ворота й низька кам'яна огорожа «Саду» височіли над монастирем і одвічною красою кентського Верхнього Вілду навколо нього, — а її тіло лаштують в одномісному ліжку під простим каменем, поруч із сестрами Маргарет і сестрами Мері з попередніх поколінь. Якщо в людини колись були мрії, вони тепер могли бігати зеленими пагорбами, а якщо людина мала таємниці, вони надійно й навечно зберігалися в чотирьох стінах монастиря.

Ну, якщо точніше, в трьох стінах, бо західна стіна нині повністю засклена, щоб обслуговувати басейний комплекс для теперішніх жителів. Вона виходить на поле для боулзу, а за ним видніє паркінг для відвідувачів, дозволи на який видають так скуппо, що Комітет паркінгу є наймогутнішою організацією в усьому Куперс-Чейзі.

Поруч із плавальним басейном є ще маленький «терапевтичний басейн проти артриту», на вигляд як джакузі — здебільшого тому, що то джакузі і є. Кожному, хто потрапляв на велику екскурсію під проводом власника комплексу, Ієна Вентема, після цього показували лазню. Ієн завжди трішечки привідчиняв двері й казав: «Божечки, у вас тут наче в лазні». Отакий він, Ієн.

Далі ви з ним підіймалися ліфтом до кімнат дозвілля. Тут спортзал і студія для фізичних вправ, де жителі можуть весело займатися зумбою посеред привидів одномісних ліжок. Тоді ще є Кімната пазлів для легших вправ і спілкування. Є бібліотека й зала для людніших і менш спокійних зустрічей комітетів або перегляду футболу на пласкому телевізорі. Тоді знову вниз, на перший поверх, де довгі низькі столи і дальні монастиря тепер звалися «сучасним концептуальним рестораном».

У самому серці селища, під боком монастиря, стоїть його рідна капличка. Блідо-вершкова ліпнина стучить майже середземноморською з виду, на контраст різко готичному й темному монастиреві. Капличка незмінена й неушкоджена — це була одна з небагатьох умов продажу, на яких десять років тому наполягали розпорядники Сестер Святої Церкви. Жителям подобається навідувати капличку. Саме тут залишилися привиди — де досі шурхають одіяння й де каміння поглинає шепіт. Це місце, у якому відчуваєш частину чогось повільнішого й лагіднішого. Ієн Вентем шукає лазівки в угоді, яка дала б йому змогу переобладнати капличку ще під вісім квартир.

З іншого боку монастиря до нього прилягає сама причина його існування — «Верби». «Верби» — це наразі селищний будинок для догляду. Сестри заснували тут 1841 року благодійну лікарню, добродійно піклуючись про хворих і скалічених, для яких не було інших варіантів. У другій половині минулого століття вона стала будинком для догляду, поки в 1980-х законодавство не змусило його врешті закрити двері. Монастир тоді просто перетворився на кімнату очікування, і коли остання черниця у 2005-му відійшла в інший світ, Церква часу не гаяла й миттю продала всі об'єкти гуртом.

Уся забудова міститься на дванадцяти акрах лісистій місцевості й прекрасних відкритих схилів пагорба. Тут-таки є два ставочки: один справжній, а інший створив будівельник Ієна Вентема — Тоні Каррен і його команда. Численним качкам і гусям, які теж вважають Куперс-Чейз своєю домівкою, начебто набагато миліший саме штучний. На самому вершечку пагорба, де закінчується лісок, досі розводять овець, а на пасовиськах над ставком бродить отара з двадцяти альпак. Ієн Вентем придбав пару, щоб додати екзотики рекламним фотографіям, але справа вийшла з-під контролю, як воно буває.

Ось що це за місце, якщо коротко.

4. Джойс

Я вперше почала вести щоденник багато років тому, але оце зазирнула в нього й тепер не думаю, що він буде для вас чимось цікавий. Хіба що вам хотілося б дізнатися, на що був схожий Гейвортс-Гіт у сімдесятих, але безпечніше припустити, що таки ні. Я не хочу образити ані Гейвортс-Гіт, ані сімдесяті — свого часу насолоджувалася-бо й першим, і другим.

Але кілька днів тому, після розмови з Елізабет, я пішла на першу для себе зустріч «Клубу вбивств по четвергах» і відтоді подумувала, що, можливо, про нього писати буде цікаво.

Хтось же написав отой щоденник про Голмса і Вотсона. Що б люди не казали вголос, а їх ваблять убивства, тож я спробую.

Я знала, що в «Клубі вбивств по четвергах» будуть Елізабет, Ібрагім Аріф, що живе у Вордсворті, у квартирі з кутовим балконом, і Рон Річі. Так, *той самий* Рон Річі. Ще одна цікавинка.

Тепер я знаю його краще й бачу, що блиск трохи потьмянішав, але все одно.

До клубу також колись належала Пенні Грей, але вона зараз у «Вербах», це будинок для догляду. Якщо подумати, то я вписалася в спорожніле місце. Мабуть, вони шукали заміну, а я стала новою Пенні.

Але пам'ятаю, що тоді трохи нервувалася. Я принесла пляшку хорошого вина (8,99 фунта, щоб ви розуміли), і коли зайшла, вони троє вже сиділи в Кімнаті пазлів, розкладали на столі фотографії.

Елізабет започаткувала «Клуб убивств по четвергах» разом із Пенні. Пенні багато років була інспекторкою в Кентській поліції, тож вона приносила матеріали нерозкритих убивств. Тих матеріалів у неї не мало бути, але хто міг дізнатися? У певному віці вже можна робити майже все, що заманеться. Ніхто тебе не вичитує, окрім твоїх лікарів і дітей.

Не варто казати, чим заробляла на життя Елізабет, хоча вона сама іноді про це розводиться. Вистачить зауважити, що вбивствами, розслідуваннями й таким іншим її не здивуєш.

Елізабет і Пенні перебирали кожну справу рядок за рядком, вивчали кожну фотографію, читали кожне свідчення очевидців — шукали будь-що пропущене. Їм не подобалося думати, що винні й досі щасливо

жили собі серед решти. Сиділи в садочках, розгадували sudoku, знали, що їм минулося вбивство.

А ще я думаю, що Елізабет і Пенні це добряче полюбляли. Таємниця і кілька келихів вина. Дуже товариська, але й моторошна розвага. Хороша.

Вони зустрічалися щочетверга (звідси назва). Це мусив бути четвер, тому що в Кімнаті пазлів тоді було вільне вікно тривалістю дві години — між історією мистецтв і розмовною французькою. Кімнату резервували — і досі резервують — для заняття під назвою «Обговорення японської опери», тож їм гарантовано давали спокій.

І Пенні, і Елізабет чимало людей із різних причин завинили різні послуги, тож цих людей упродовж років іноді кликали на дружню розмову. Фахівці зі збору матеріальних доказів, бухгалтери, судді, арбористи, конярі, складуви — усі бували в Кімнаті пазлів. Будь-хто, чий фах, на думку Елізабет чи Пенні, міг допомогти їм із тим чи іншим питанням.

Скоро до них приєднався Ібрагім. Він колись грав із Пенні в бридж і раз чи двічі допоміг клубу з якимись деталями. Він психіатр. Або був психіатром. Або й досі є, я не впевнена. Коли з ним зустрічаєшся вперше, то геть цього не бачиш, але варто зазнайомитися — і все стає зрозуміліше. Я б ніколи не пішла на терапію, тому що кому воно треба — розплутувати такий клубок? Дякую, та це не варте ризику. Моя донька Джоанна ходить до психотерапевта, хоча, беручи до уваги розміри її будинку, важко уявити, нащо він їй потрібен. Хай там як, Ібрагім уже не грає в бридж — і дуже шкода, як на мене.

Рон сам запросив себе до клубу, і це не мусить вас дивувати. Він не купився на «японську оперу» ні на секунду й одного четверга зайшов до Кімнати пазлів, прагнучи дізнатися, що там діється. Елізабет понад усе цінує підозріливість, тож запросила Рона погортати справу одного керівника скаутів, якого в 1982-му знайшли згорілим живою в лісі коло самісінької А27. Вона скоро побачила головну силу Рона, а саме — він ніколи не вірить жодному слову жодної людини. Тепер Елізабет каже, що читати поліційні справи з певністю в тому, що поліція бреше, — це напрочуд ефективний підхід.

До речі, Кімната пазлів так називається, тому що в ній на трохи похилому дерев'яному столі в середині кімнати збирають найбільші пазли. Увійшовши до кімнати вперше, я побачила один на дві тисячі

шматочків із зображенням гавані Вітстебла, у якому ще бракувало шматка неба завбільшки з квартирку. Я одного разу їздила на день до Вітстебла, але не змогла зрозуміти, чого навколо нього стільки галасу. Окрім устриць, ловити нічого.

Хай там як, Ібрагім накрив пазл товстим листом прозорого пластику, і саме там він, Елізабет і Рон розклали фото розтину тієї нещасної дівчини. Тої, про яку Елізабет думала, що її убив хлопець. Той конкретний хлопець був лютий, бо його списали з армії, але ж у всіх є щось таке, правда? У кожного є сумна історія, але не кожен же йде вбивати людей.

Елізабет сказала мені зачинити двері, підійти та глянути на фото.

Ібрагім представився, потис мені руку й сказав, що у них є печиво. Він пояснив, що печиво лежить у два шари, але вони завжди намагаються спочатку подолати верхній шар, перш ніж братися до нижнього. Я сказала, що в цю релігію уже повернена.

Рон узяв у мене вино й поставив коло печива. Він кивнув на етикетку й відзначив, що воно біле. Тоді поцілував мене в щоку, від чого я задумалася.

Знаю, ви, мабуть, вважаєте, що поцілунок в щоку — це нормально, але ж не від чоловіків, яким за сімдесят. Чоловіки, які цілують тебе в щоку, — це зяті та подібні їм. Тож я від початку записала Рона до проворних гравців.

Я з'ясувала, що відомий профспілковий лідер Рон Річі живе в цьому селищі, з газети: вони з Джоном, чоловіком Пенні, доглянули поранену лисицю й назвали її Скаргіллом, про це писали, коли я щойно приїхала. Зважаючи на те що Джон був ветеринаром, а Рон, гм — Роном, я підозрювала, що виходив лисицю Джон, а Рон відповідав за називання.

Газета, до речі, називається «Чейзне слово» — це такий жарт.

Ми всі згуртувалися навколо фотографій розтину. Бідолашна дівчина — така рана навіть у ті часи зовсім не мала стати смертельною. Її хлопець утік із патрульної машини Пенні дорогою на допит в поліції, і відтоді його не бачили. Ще й добряче вдарив Пенні за її клопоти. Що й не дивно. Хто б'є жінок, той уже їх б'є.

Навіть якби він не втік, гадаю, йому все минулося б. Я знаю, що схожі випадки й досі постійно висвітлюють, але тоді все було ще гірше.

«Клуб убивств по четвергах» не збирався чарівним чином притягти його до правосуддя — гадаю, всі це розуміли. Пенні й Елізабет розкривали різні справи задля власної втіхи, але далі вони піти не могли.

Тож, гадаю, можна сказати, що подруги так і не отримали бажаного. Усі вбивці лишилися непокараними, усі були на волі, сиділи десь і слухали морський прогноз погоди. Скоєне збулось їм з рук — боюся, що так іноді буває. Що старшим стаєш, то більше доводиться з таким миритися.

Хай там як, це все філософія, яка нічого нам не дасть.

Минулого четверга ми вперше зібралися вчотирьох. Елізабет, Ібрагім, Рон і я. Як я вже казала, усе сталося доволі природно. Ніби знову зібрався пазл.

Я поки що дам спокій щоденнику. Завтра в селищі важлива зустріч. Я в таких випадках допомагаю розставити стільці. Зголошуюся добровільно, бо а) так я здаюся готовою допомогти і б) так я перша пробую закуски.

Зустріч буде консультацією про нове будівництво в Куперс-Чейзі. До нас прийде балакати про нього Ієн Вентем, сам великий пан. Я намагаюся бути чесною, де можна, тож сподіваюся, що не ображу вас, сказавши, що він мені не подобається. Він жива демонстрація того, скільки всього в чоловікові може піти не так, якщо дати йому волю.

Про нове будівництво здійснюється страхітливий галас, тому що вони рубають дерева, розкопують кладовище, а ще ходить чутка про вітряні турбіни. Рону не терпиться заварити із цього приводу воду, а мені не терпиться на це подивитися.

Відтепер обіцяю намагатися писати щодня. Триматиму кулаки за те, аби щось трапилося.

5

«Вейтроуз» у Танбридж-Велсі має кав'ярню. Ієн Вентем паркує «рейндж-ровер» на останньому вільному місці для людей з інвалідністю — не тому, що належить до них, а тому, що місце найближче до дверей.

Увійшовши, він помічає коло вікна Богдана. Ієн винен Богдану 4000 фунтів. Він трохи тягнув із боргом, сподіваючись, що Богдана виженуть з країни, але із цим наразі не пощастило. Хай там як, тепер він має для Богдана справжню роботу, тож усе вийшло на краще. Ієн махає полякові й підходить до шинквасу. Вивчає крейдяні написи на чорній дошці, видивляючись каву.

— У вас уся кава — чесний імпорт?

— Так, уся чесний імпорт, — усміхається молода жінка, яка готує напої.

— Шкода, — каже Ієн. Він не хоче платити зайві п'ятнадцять пенсів, щоб допомогти тому, кого ніколи не побачить, у країні, до якої ніколи не поїде. — Чашку чаю, будь ласка. З мигдалевим молоком.

Наразі Богдан — не найбільший клопіт Ієна. Коли вже доведеться платити, то й нехай. Найбільший клопіт Ієна — це щоби його не вбив Тоні Каррен.

Ієн переносить чай до столика, вирізняючи дорогою тих, кому за шістдесят. За шістдесят і з грошима на «Вейтроуз»? Лиш дайте їм десять років, думає він і шкодує, що не має при собі буклетів.

Ієн розбереться з Тоні Карреном, коли прийде час, але просто зараз треба владнати справу з Богданом. Хороша новина в тому, що Богдан не хоче його вбити. Ієн сідає.

— Що там з двома штуками, Богдане? — питає Ієн.

Богдан п'є з дволітрової пляшки «Лілта», яку проніс усередину.

— Чотири тисячі. Доволі дешево для заміни всієї плитки в басейні. Ти ж знаєш, що це дешево?

— Дешево, якщо зроблено добре, Богдане, — каже Ієн. — Розчин на швах геть дикого кольору. Дивись. Я просив білий корал.

Ієн виймає телефон, прокручує галерею до фото нового басейну й показує Богданові.

— Ні, це з фільтром, а тепер вимкни фільтр. — Богдан торкається кнопки, і зображення негайно яснішає. — Білий корал. Ти ж сам знаєш.

Ієн киває. Варто було спробувати. Іноді треба розуміти, коли слід розплатитися.

Ієн витягає з кишені конверт.

— Гаразд, Богдане, коли так, то й так. Ось три штуки. Стане тобі?

Богдан утомлено гмикає:

— Три штуки, аякже.

Ієн передає гроші.

— Тут насправді дві вісімсот, але між друзями це майже те саме.

А тепер я хочу тебе про дещо спитати.

— Питай, — каже Богдан, кладучи гроші до кишені.

— Ти начебто розумний хлопець, Богдане?

Богдан знизує плечима.

— Ну, я знаю розмовну польську.

— Щоразу як я тебе прошу щось зробити, все робиться, і то дуже добре й дуже дешево, — каже Ієн.

— Дякую, — каже Богдан.

— Тож я собі й міркую: ти готовий до чогось більшого, як думаєш?

— Аякже, — підтверджує Богдан.

— А до набагато більшого? — уточнює Ієн.

— Аякже, — повторює Богдан. — Багато — це те саме, що й мало.

Просто його більше.

— Хвацький хлопець, — каже Ієн і всмоктує останні крапельки чаю. — Я збираюся звільнити Тоні Каррена. Мені треба, щоб хтось став на його місце. Як тобі таке?

Богдан тихенько свистить.

— Забагато для тебе? — питає Ієн.

Богдан хитає головою.

— Ні, для мене не забагато, я з роботою впораюся. Я тільки думаю, що, коли ти звільниш Тоні, він може тебе вбити.

Ієн киває.

— Знаю. Але це мій клопіт. А завтра робота буде твоя.

— Якщо ти ще житимеш, то добре, — каже Богдан.

Час іти. Ієн тисне Богданову руку й звертає думки до того, як видати Тоні Каррену погану новину.

У Куперс-Чейзі буде зустріч-консультація, і йому доведеться слухати все, що мають сказати ті старі. Ввічливо кивати, бути в краватці, звертатися до них на імена. Народ таке вминає — аж за вухами

лящить. Він запросив і Тоні, щоб мати змогу звільнити його одразу після закінчення. Просто неба, зі свідками неподалік.

Імовірність того, що Тоні вб'є його на тому ж таки місці, становить відсотків десять. Але це означає, що дев'яносто відсотків за те, що таки не вб'є. Зважаючи на те, скільки грошей це збереже Ієну, він легко пристає на такі шанси. Ризик і винагорода.

Виходячи надвір, Ієн чує писк і бачить жінку на мотовізочку, що розгнівано тицяє в бік його «рейндж-ровера» ковінькою.

Я ж першим під'їхав, думає Ієн, сідаючи до машини. Бувають же люди.

Дорогою Ієн слухає за кермом мотиваційну аудіокнижку «Убий або будеш убитий. Уроки з поля бою для ділових зустрічей». Вочевидь, це написав хтось із ізраїльських військ спеціального призначення. Ієну її порадив один з персональних інструкторів у фітнес-залі «Вірджин Ектив» у Танбридж-Велсі. Ієн не знає точно, чи той інструктор і сам з Ізраїлю, але видно, що десь із тих країв.

Полуденне сонце даремно намагається пробитися крізь тоновані понад дозволєну міру вікна «рейндж-ровера», а Ієн знову починає думати про Тоні Каррена. Ієн і Тоні дуже добре ладнали кілька років. Ієн купував побиті й понівечені будинки, такі, щоб великі й старі. Тоні патрав такий будинок, розділяв на кімнати, монтував рампи й поруччя — а тоді переходив до наступного. Бізнес із будинками для догляду за літніми процвітав, Ієн побудував на ньому статок. Кілька будинків він лишив собі, кілька продав, кілька докупив.

Ієн бере смузі з холодильничка в «рейндж-ровері», який встановив один механік із Фавершема, коли власник пригнав до нього машину, щоб позолотити бардачок. То було його звичайне смузі: піалка малини, жменя шпинату, ісландський йогурт (або фінський, коли ісландського нема), спіруліна, проросла пшениця, порошок барбадоської черешні, хлорела, ламінарія, екстракт асаї, цинк, есенція буряка, насіння чіа, шкірка манго й імбир. Це власний рецепт, який він називає «Не ускладнуй».

Ієн звіряється з годинником. До Куперс-Чейза їхати ще хвилин десять. Перебути зустріч, тоді видати новину Тоні. Він зранку гуглив «жилети проти ножових нападів», але варіантів із доставкою в той самий день не було. А «Амазон», мабуть, тепер думає, що він бандит.

Але він упевнений, що все буде добре. Прекрасно, що Богдан готовий перейняти цю роль. Плавний перехід. Звісно, так ще й дешевше — у цьому суть.

Ієн дуже рано зрозумів, що йому треба переводити бізнес у вищу лігу, якщо він хоче заробити справжні гроші. А найгірше було, коли клієнти помирали. Купа писанини, кімнати стояли порожні й нічого не заробляли, поки тривав пошук нових клієнтів, а найгірше — доводилося мати справу з родичами. А тепер що багатший клієнт, то довше він живе. А ще — що вони багатші, то рідше їх навідують родичі, бо ті зазвичай живуть у Лондоні, або Нью-Йорку, або Сантьяго. Тож Ієн і перейшов у вищу лігу, перетворивши компанію «Будинки для догляду «Осінній вечір» на «Незалежне життя як удома, бо вдома», зосередившись на меншій кількості важливіших пріоритетів. Тоні Каррен і оком не змигнув. Чого Тоні не знав, він міг швидко опанувати — душові зони, електронні ключі чи спільна барбекю-зона його ніяк не лякали. Аж шкода з ним прощатися, але нехай уже буде як буде.

Ієн проминає дерев'яну автобусну зупинку праворуч і повертає до Куперс-Чейза. Як часто буває, він услід за фургоном доставки переїжджає через решітку проти забридлої худоби й застрягає позаду нього на всю довжину під'їзної дороги. Озираючи краєвид, хитає головою. Як же багато тих альпак. Живи й учись.

Ієн ставить машину й перевіряє, чи правильно й помітно прикріплений його дозвіл на паркування (на лівому боці лобового скла, номер дозволу й термін дії нічим не закрито). За минулі роки Ієн зачіпався з повноважними органами усіх видів, але по-справжньому розтрусало його тільки від бюро розслідування російської митної служби й від Комітету паркінгу Куперс-Чейза. Але воно того варте. Скільки б грошей він не заробив раніше, Куперс-Чейз був на геть іншому рівні. Ієн і Тоні обидва це розуміли. Грошовий водоспад. Що, звісно, і було джерелом сьогоднішньої проблеми.

Куперс-Чейз. Дванадцять акрів прекрасної сільської місцини з дозволом побудувати до 400 квартир для пенсіонерів. І на тих акрах не було нічого, крім порожнього монастиря й чийхось овець на пагорбі. Один старий друг був придбав цю землю у святих отців кілька років тому, а тоді йому раптом стала потрібна швидка готівка, щоб відбитися від розгляду порушеної через непорозуміння справи про екстрадицію.

Ієн усе порахував і зрозумів, що на цей стрибок варто наважитися. Але Тоні теж усе порахував і вирішив стрибнути й собі, через що тепер володіє двадцятьма п'ятьма відсотками всього, що збудував у Куперс-Чейзі. Ієну здалося, що він мусить погодитися на такі умови, бо Тоні завжди був з ним чесним, а ще тому, що Тоні ясно дав зрозуміти: якби Ієн відмовився, Тоні зламав би йому обидві руки. Ієн уже бачив, як той ламав людям руки, тож тепер вони стали партнерами.

Але ненадовго. Не може ж бути, щоб Тоні не знав, що так довго тривати не може? Люксовий будинок може побудувати будь-хто — роздягаєшся до пояса, вмикаєш спокійне радіо, копаєш яму під фундамент або кричиш на муляра. Легка робота. Але не кожен має настільки масштабне бачення, щоб ефективно наглядати за тим, хто будує люксове житло. І хіба є кращий час для Тоні дізнатися про свою справжню цінність, аніж тепер, коли от-от почнеться нове будівництво?

Ієн Вентем почуввається сміливо. Убий або будеш убитий.

Ієн виходить із машини, блимає від раптового виблиску сонця й саме в цю мить вловлює посмак есенції буряка. Вона була однією з основних перешкод для того, щоб запустити «Не ускладнюй» у комерційне виробництво. Ієн міг би викинути її з рецепта, але вона необхідна для здоров'я підшлункової.

Окуляри на очі. Ну, до справи. Сьогодні Ієн помирати не планує.

6

Рон Річі, як це часто буває, і слухати нічого не хоче. Він тицяє тренованим пальцем у свій екземпляр угоди про оренду. Рон знає, що це справляє сильне враження — як завжди, — але відчуває, як його палець тремтить, а з ним тремтить і угода. Він вимахує нею в повітрі, щоб приховати те тремтіння. Та його голос анітрохи не втратив сили.

— А ось цитата. Це ваші ж слова, містере Вентем, не мої. «“Куперс-Чейз Холдинг” залишає за собою право розвивати забудову після консультації із жителями».

Ронів чималий кістяк натякає на фізичну силу, яку він колись мав. Каркас і досі весь на місці, наче в тупоносої вантажівки, що іржавіє в полі. Широке й відкрите обличчя готове за якусь секунду виразити гнів, недовіру або чого ще потребуватимуть обставини. Будь-що, що може допомогти.

— Оце воно і є, — каже Ієн Вентем, ніби говорячи з дитиною. — Ми зібралися для цієї консультації. Ви — жителі. Наступні двадцять хвилин можете обговорювати скільки заманеться.

Вентем сидить за розкладним столиком у передній частині загальної зали. Він горіхово-засмаглий, розслаблений, окуляри від сонця підняті на модельну зачіску з каталогів вісімдесятих. На ньому дорога сорочка-поло, а годинник на руці такий великий, що міг бути й настінним. З виду здається, що він чудово пахне, але нікому не хочеться підходити настільки близько, щоб дістати змогу переконатися.

Обабіч Вентема сидять жінка, молодша від нього років на п'ятнадцять, і татуйований чоловік у безрукавці, який прокручував стрічку на телефоні. Та жінка — архітектор забудови, а татуйований чоловік — Тоні Каррен. Рон кілька разів зустрічався з Карреном, а також чув про нього. Ібрагім записує кожне слово, а Рон далі тицяє пальцем у бік Вентема.

— Я не куплюся на цю тухлятину, Вентеме. Це не консультація, а засідка.

Джойс вирішує докинути слівце.

— Скажи йому, Роне.

Рон саме це й збирається робити.

— Дякую, Джойс. Ти називаєш свій план «Лісопарком», але при цьому пиляєш дерева. Це щедро, синку. У тебе гарненькі комп'ютерні зображення, все вилизано, сонце світить, хмарки купчуються, качечки в ставках плавають. У комп'ютері можна показати що хочеш, синку, а ми хочемо побачити детальну масштабну модель. З масштабними деревами й маленькими чоловічками.

Він зриває хвилю оплесків. Багато з них хотіли побачити масштабну модель, але, якщо вірити Ієнові Вентему, тепер уже справ так не вели. Рон продовжує.

— І ти взяв і навмисне обрав архітектором жінку, щоб я зараз не міг кричати.

— Але ж ти кричиш, Роне, — каже Елізабет, що сидить за два місця від нього і читає газету.

— Не кажи мені, кричу я чи ні, Елізабет! — кричить Рон. — Цей тип точно знатиме, коли я почну кричати. Гляньте на нього, вдягнувся наче Тоні Блер. Може, ти ще й Ірак тепер почнеш бомбити, коли вже так схожий, Вентеме?

Добре сказав, думає Рон, а Ібрагім ретельно записує все в протокол.

У часи, коли про нього писали газети, його називали «Червоний Рон», хоча тоді багато хто міг похизуватися такою приставкою. Фотографію Рона в газетах рідко не супроводжував напис «учорашні переговори між сторонами провалилися». Ветеран пікетів і поліційних камер, який пройшов штрейкбрехерів, чорні списки й сутички, пройшов страйки: італійські, повільні, погоджені й непогоджені, — Рон був скрізь. Грів долоні над жаровнею зі старою компанією з «Брітіш Лейленд». На власні очі бачив поразку страйку докерів. Пікетував у Вовпінгу і став очевидцем перемоги Руперта Мердока й падіння друкарів. Рон вивів кентських шахтарів на трасу А1 й був арештований в Орґріві, коли придушили останній опір вугільної промисловості. По правді, людина менш невтомна, ніж Рон, могла б подумати, що притягує лиху вдачу. Але така доля слабшого, а Рон просто обожнював виступати на боці слабших. Якщо він коли-небудь бачив, що опинився з іншого боку паркану, то розвертав, викручував і трусив ситуацію так, щоб здавалося, що насправді все навпаки. Але Рон завжди сам чинив так, як проповідував чинити іншим. Він завжди тихо підставляв плече тому, кому треба було спертися, хто потребував додаткових кілька фунтів на Різдво, костюм або адвоката для судового

засідання. Хто потребував захисника, того надійно захищали Ронови татуйовані руки.

Його татуювання тепер вицвіли, руки тремтіли, але вогонь усередині не згас.

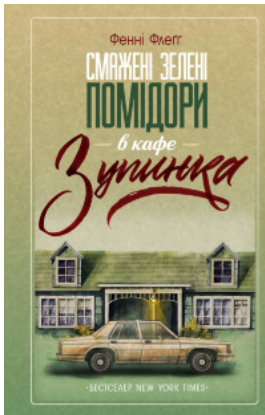
— Ти ж знаєш, куди можеш засунути собі цю угоду, Вентеме?

— Благаю мене просвітити, — каже Ієн Вентем.

Рон уже починає видавати про Девіда Кемерона і референдум щодо членства в ЄС, але збивається. Ібрагім кладе долоню йому на лікоть. Рон киває як людина, яка своє зробила, і сідає, лунко стрельнувши колінними суглобами.

Він щасливий. І тут помічає, що його тремор на якусь мить ущух. Знову в ділі. Неповторне відчуття.

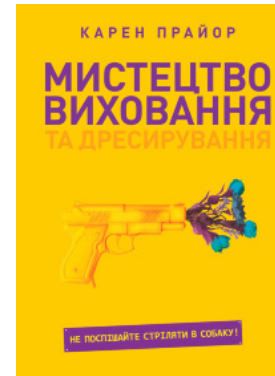
Рекомендована література

Смажені зелені помідори в кафе «Зупинка»

Село не люди

Мистецтво виховання та дресирування. Не поспішайте стріляти в собаку!

Вісім релігій, що панують у світі. Чому їхні відмінності мають значення

Балада про співочих пташок і змій

Перейти до категорії
Детективи

ridmi
ТВІЙ УЛЮБЛЕНИЙ КНИЖКОВИЙ

КУПИТИ